

Dobîndirea independenței de stat a României nu a fost deci rezultatul unor împrejurări întâmplătoare sau al unei conjuncturi politice, nu a reprezentat un dar primit din afară, ci este rodul luptelor purtate timp de veacuri de înaintași, lupte care au culminat cu marea victorie obținută în 1877 pe câmpul de bătălie împotriva Imperiului otoman — ce a deschis o eră nouă în dezvoltarea liberă și independentă a patriei noastre. Trebuie să spunem că fără cucerirea independenței România nu ar fi putut să-și asigure dezvoltarea și nu ar fi putut să se afirme din plin atât ca națiune, cât și pe plan internațional.

NICOLAE CEAUȘESCU

INDEPENDENȚA ROMÂNIEI

Prof. dr. doc. TITU GEORGESCU

Pentru independența cucerită în 1877 ne-am pregătit cu toată istoria noastră.

Sîntem moștenitorii unui testament care cuprinde în el tot ce înseamnă lupta unui popor spre a-și menține ființa în libertate și independență.

Existența poporului român se întrepătrunde în modul cel mai intim cu atributul independenței naționale. Ne-am născut cu nobila pecete a libertății și aceasta s-a săpat pentru totdeauna în ființa neamului.

Istoria luptei noastre pentru independență este un adevărat imn de cinstire a unui popor brav care și-a modelat cu însemnele naționale lăcașurile de cultură și rugă, poeziile, baladele și legendele, capitalele, cetățile, târgurile și satele, iar pe deasupra tuturor așezînd o dreaptă conștiință pătrunsă de umanism.

Din tăvălugul apelor turbate sau din sbuciumul teluric al pămîntului ne-am ridicat mereu și ne ridicăm mai drepti mai, dirzi pentru a relua, harnici și calmi, zidurile patriei. În ele, în toate, sînt gîndurile, mințile, planurile chibzuite, cu omenie și încordare, de către un popor care a ieșit la limanul istoriei cu fruntea sus. În ele, în toate, sînt însă și jertfele care, cu viața lor precum în legenda meșterului Manole, au dat țării zidurilor țării.

O metaforă homerică e legenda care luminează tot sbuciumul, de secole, al poporului român spre a dăinui și crea, înfruntînd cîte, nu mai știe, cataclisme. Nu am pierit. Am rezistat, adăugînd în seva fiecărei generații tăria și calmul, cutezanța și măsura, înțelepciunea și omenia meșterilor Argeșului, care înălțau minunea de zidire, punînd chezaș viața. Și am zidit trup viu și scump, de atîtea ori, învingînd toate vrăjmășiile. Stau zidiți de vii, din depărtate adîncuri de istorie, zidiți în tot ce am clădit pe pămînt românesc, părinți, feciori, soții și surori. toți și toate ale noastre, regăsindu-i azi în zonele cele mai sacre ale simțămîntelor unui întreg popor.

Cîte generații vor fi retrăit legenda în adevărurile unei istorii care arată frumusețea acestui neam! Frumos prin generozitatea sa, prin spiritualitatea, prin creația, prin tăria sa, poporul român și-a săpat geniul peste timp, peste genuri de cutremure, de războaie, de fluvii și rîuri revărsate ucigaș, rezistînd și pustitoarelor horde de năvălitori și lăcomiei marilor imperii.

Am viețuit neconținut pe vatra Dunării, mării și munților dacici și a amfiteatrelor, municipiilor și drumurilor romane, peste care au domnit și au dăinuit strămoșii, cu simțămîntul neclintit că s-au născut pe aceste pămîn-

turi sacre, că ele le aparțin dintotdeauna și că pentru apărarea acestora nici un sacrificiu nu este prea mare. „Păstrînd de la daci setea nestinsă de libertate, voința de a nu-și pleca fruntea sub jug străin, hotărîrea de a rămîne mereu el însuși, unic stăpin pe viața și soarta sa, și continuînd spiritul rațional, judecata și pasiunea creatoare a romanilor, poporul român, nou apărut în lume, avea să împlinească, într-o existență de aproape două milenii, un eroic, zbuciumat și măreț destin istoric, dezvoltîndu-se continuu și afirmîndu-se cu putere în rîndul popoarelor și, astăzi, al națiunilor lumii”¹.

În veacurile marilor migrații, poporul român a rezistat, rămânînd să-și reclădească așezările și drumurile și ce mai putea fi reclădit din marea civilizație daco-romană, supusă unor distrugerii cumplite. Cu acele populații migratoare, devenite sedentare și așezate în vecinătatea poporului român, s-au stabilit cu vremea relații de conviețuire pașnică. Exceptînd invaziile coto-pitoare de teritorii românești, s-au așezat în țara Birsei, țara Bihorului, țara Bistriței, țara Hașegului și sași, șvabi, maghiari, secui, semănați ca niște insule cum spunea Iorga, rămînînd să convețuiască pașnic pe pămînturi românești și legîndu-și pentru totdeauna soarta de poporul român, cu care au muncit și trăit laolaltă, înfruntînd, nu odată, împreună vitregia vremurilor.

În a doua jumătate a mileniului doi, poporul român era purtătorul civilizației bizantine în aria centrală și răsăriteană a Europei, trecînd la organizarea de formațiuni statale, la hotarul celor două milenii.

Românii, pe aceste pămînturi ale lor cu oamenii lor dintotdeauna știuți aici din buni străbuni, s-au născut și au crescut cu simțul dreptei stăpîniri a celor mai frumoase locuri din lume pentru ei, cuprinse în coroana Carpaților întinse pe cîmpiile din jurul lor pînă la Mare și Dunăre. Pe acest spațiu au trăit preromânii traci, daci și daco-romani și s-au clădit civilizațiile autohtone, în care a înflorit statul dac, populația daco-romană, poporul nostru cu locuitorii săi plămădiți aici, știuți aici harnici și viteji și înmormîțați aici, în acest pămînt pe care-l simțim de milenii ca parte din ființa noastră.

Sînt puține țări în lume care timp de peste două mii de ani și-au păstrat, în linii principale, conturul pe care au viețuit cu o permanență impresionantă.

Tăvălugurile de populații nomade care s-au abătut peste această poartă de istorie nu au distrus poporul român. Am supraviețuit ieșind întăriți la începutul mileniului II cu voievozede și state feudale independente. Aceasta este concluzia pe care o relevă cei o mie de ani de la „retragerea” romană și pînă în ultimul val migrator în secolul al XIII-lea. Am fost atît de prezenți aici, atît de mulți și de puternici aici, încît am creat asemenea state feudale în cele trei țări române, în stare a ridica una din cele mai rezistente bariere ale Europei împotriva imperiului otoman.

Dezvoltarea poporului român, după secolul XIII, în trei formațiuni statale, Moldova, Țara Românească și Transilvania, se înscria în evoluția generală a statelor feudale, cu fărâmițări, centralizări, suzeranități și vasa-lități. Aceste trei țări române reprezentau aceeași arie de formare a poporului, a căruia viață economică, de creație, de spiritualitate, de grai s-a dovedit comună și liant pentru unitatea neamului, dincolo de granițe vremelnice, me-

¹ Nicolae Ceaușescu, Expunere prezentată la Sesiunea solemnă din 9 mai 1977 consacrată centenarului independenței de stat a României, Ed. Politică, București, 1977, pag. 8

dievale, încălțate mai mult sau mai puțin brutal de imperiile vecine. Transilvania, Moldova și Țara Românească au fost trei provincii locuite de același popor, care a aspirat totdeauna la unitate și independență. Aceste denumiri, cu care istoria a operat o jumătate de mileniu, nu pot suplini unitatea poporului român, ale cărei fundamente sînt mult mai adînci decît epoca înscrisă între secolele XIV-XIX. Istoria țărilor române de la Mircea și Alexandru, la Corvin, Ștefan și Tepeș, apoi Mihai unificatorul și pînă la revoluțiile din 1784, 1821 și 1848 încununate de Unirea Principatelor din 1859, la independența din 1877 și marea Unire din 1918, reprezintă Eroica unui popor cu o înaltă demnitate și conștiință a libertății. Aceste acte istorice ale arhivei trecutului poporului român, aparțin întregii națiuni. Fiecare eveniment, bătălie militară pierdută sau cîștigată, răscoală sau revoluție, acțiune diplomatică sau culturală, fie că se petrecea între Carpați, la sud sau la răsărit de Carpați, privea interesele fundamentale ale unui popor care s-a știut dintotdeauna românesc.

Ridicarea revoluționară a românilor transilvăneni din 1784 a deschis marea carte a luptei de eliberare socială și națională pentru afirmarea drepturilor poporului și redeşeptarea virtuților daco-romane în epoca modernă. Școala Ardeleană va înălța la rang de politică națională și culturală aceste drepturi pregătind eliberarea și Unirea.

Revoluția populară condusă de Tudor Vladimirescu urmărea repunerea Țării Românești în drepturile statale încălțate flagrant de Poarta otomană în epoca domniilor fanariote, drepturi amenințate și de expansiunea țarismului rus spre zona balcanică.

După 1821, domnitori, cadre militare, intelectuali, cer cu tot mai multă insistență respectarea autonomiei țărilor române, așa cum o prevedeau tratatele-capitulații încheiate cu Poarta. Încălcarea și anularea lor însemna stăvilirea cursului spre independența poporului român. De aici și ostilitatea față de acele prevederi ale păcii din 1829, dintre Turcia și Rusia, și ale Regulamentului organic, care urmăreau să înlocuiască suzeranitatea Porții asupra țărilor române cu ocupația țaristă.

Revoluțiile de la 1848 în cele trei țări române, cu un profund caracter social, au fost declarațiile de război ale unui întreg popor împotriva asupririi de către imperiile vecine și apelul națiunii la independență și unire. Răspunsul marilor imperii a fost pe măsura politicii lor antipopulare, contra-revoluționare. Imperiul otoman, imperiul țarist și imperiul habsburgic și-au trimis armatele peste trupul țărilor române. Aprecierile lui Karl Marx despre lupta pentru libertate a românilor sînt un atestat al drepturilor istorice pe care poporul nostru le promova cu fermitate la mijlocul veacului al XIX-lea. Marx arăta că spiritul revoluționar, eliberator al românilor va crește în condițiile ocupațiilor străine, fapt care va determina ca „naționalitatea valahă să joace un rol important în rezolvarea definitivă a acestor teritorii”².

Doctrina independenței românești s-a întemeiat pe unitate și apărare a ființei naționale în vatra străveche de viață a poporului, însă niciodată pe cuceriri și războaie cotropitoare. Mihai Viteazul cădea ucis, în 1601, de către

² K. Marx și Fr. Engels, Opere, vol. 9, Editura politică, București, 1959, p. 10.

cei care trebuiau să-i fie aliați în necurmata luptă antiotomană. Unii istorici europeni contemporani nouă, cu lacunară consistență științifică, puneau la îndoială conștiința unității care a animat pe voievodul român când a așezat sub același sceptru poporul nostru. Conștiința unității poporului român, cu aceeași origine, aceeași limbă și același obiceiuri și-a dovedit trăinicia și continuitatea fiind atestată de mărturiile arheologice despre o excepțională omogenitate a vieții materiale și spirituale a românilor.

Aspirația spre Unire întâmpina dura politică a marilor imperii; împărțiți în trei provincii, românii puteau fi mai ușor stăpîniți și ingenunchiați. După revoluția de la 1848, Turcia și Rusia decideau menținerea armatelor lor în Principate pentru trei ani, iar în 1853, când va izbucni războiul Crimeei, vor face din acestea, din nou, teren de război. Imperiul habsburgic se temea atât de mult de afirmarea cît de cît suverană a Principatelor încît declara că în cazul participării românilor la războiul Crimeei, va trece de partea Rusiei. Spaima imperiului, care ținea sub jug Transilvania, era determinată de spiritul unității ce anima pe românii din toate provinciile lor și nu concepea să scape de sub coroană una din cele mai bogate regiuni.

Tratatul de la Paris din 1856 lua pentru prima oară în considerare hotărîrea fermă a românilor pentru Unire. Fără să o recunoască deschis „cele șapte puteri”, confruntate cu interese deosebite în sud-estul Europei și cu contradicții mari, vor ajunge pas cu pas pînă în 1859 să recunoască, aproape toate, actul de voință națională al poporului român pentru Unirea Principatelor.

Țelul independenței va constitui, după Unire, obiectivul fundamental al politicii românești, de aceea marile acte reformatoare și diplomatice din epoca lui Cuza poartă însemnele cuceririi libertății de afirmare națională și de completă desprindere de sub tutela otomană. Cuza a fost înlocuit și pentru că unele „puteri garante” se arătau foarte îngrijorate de emanciparea rapidă a statului român. Un prinț străin, dintr-o casă domnitoare a unei mari puteri, „casă” la distanță de holarele românilor, a fost apreciată ca soluția potrivită spre a pondera actele de suveranitate. Erau calcule din afară care vor fi întoarse de către oamenii politici români în favoarea României. Independența țării, trebuia afirmată, cucerită, nu numai de la imperiul otoman, ci în raport cu toate acele puteri care se opuneau afirmării suverane a României. În mai multe rînduri și îndeosebi în 1873 România a încercat să-și proclame independența, dar guvernele otoman țarist, habsburgic s-au împotrivit cu înverșunare.

*

Între marile momente de răscruce ale istoriei noastre, 1877 ocupă un loc deosebit prin tot ce cumula din trecutul luptei pentru independență și prin tot ceea ce deschidea viitorului afirmării națiunii române.

1877 a însemnat ultimul război al românilor împotriva imperiului otoman și primul tratat suveran cu Rusia, de la Dimitrie Cantemir încoace, pentru trecerea armatelor țariste pe teritoriul românesc.

Prin unitatea de voință și acțiune a întregului popor, marile puteri europene s-au găsit în față cu un popor ferm hotărît să-și apere cu orice sacrificiu libertatea și să-și afirme dreptul la existență suverană, independentă.

1877 a dovedit, așa cum afirma Kogălniceanu, că sintem o națiune vie, că avem conștiința misiunii noastre, că trebuie să facem sacrificii și că le putem face pentru a păstra această țară și drepturile ei pentru urmașii noștri.

România înțelegea să fie prezentă la înfringerea turcilor prin participarea directă la război cu armata sa, proprie unui stat organizat, cu o clară politică națională și internațională. De aici hotărârile guvernului român de a duce tratative cu guvernul Rusiei, privind problemele poziției României în apropiatul război. Negocierile diplomatice cu demnitarii ruși, prezența miniștrilor români la Livadia și întilnirile cu țarul și miniștrii săi, au pregătit convenția din primăvara anului 1877 între Rusia și România. Convenția era expresia raporturilor între două state, care conform uzanțelor epocii stipula condițiile trecerii armatelor rusești pe teritoriul unui stat liber, obligațiile românești, sprijinul reciproc. România își declara hotărârea participării efective cu armata sa, la operațiunile militare contra Turciei.

Cu atât mai mult se impunea participarea României la război alături de Rusia cu cât Turcia încerca pe toate căile să-și exercite „drepturile” medievale de suzeranță asupra României, împiedicând afirmarea cu adevărat independentă a țării pe care noua constituție otomană o socotea provincie privilegiată a imperiului.

Acest război din 1877-1878 ruso-româno-antiotoman, a avut mobiluri politice pentru fiecare țară: Rusia urmărea să slăbească imperiul semilunci și să dobândească poziții cheie în detrmientul acesteia, să sprijine, nu dezinteresat, lupta de eliberare a popoarelor care zăceau sub jug turcesc; România urmărea să lichideze ultimele urme de tutelă otomană pentru a-și promova interesele economice și politice proprii, într-un cuvânt independența și să ajute vecinii; Turcia urmărea menținerea unui imperiu retrograd, medieval într-o Europă care înainta vertiginos în epoca modernă.

Semnarea convenției dintre România și Rusia, la 4 aprilie era o convenție între două state, care s-a extins pînă la alianță militară³. Turcia aflînd de această convenție ruso-română a trecut la amenințări, ultimatum-uri și bombardarea întregului mal românesc al Dunării. Unități izolate turcești au atacat așezări românești peste fluviu. Minia poporului era de nestăvilit. Se așteptau cu nerăbdare hotărârile guvernului român.

După cum se știe, la 23 aprilie armatele rusești au trecut frontiera României, conform convenției și a doua zi a fost declarat război Turciei.

La cartierul general al marelui duce Nicolae, stabilit din aprilie la Ploiești, s-au dus tratative ruso-române privind participarea armatelor române la război. Totodată guvernul român precipita pregătirile de intrare în operațiunile militare din aripa vestică a frontului din Balcani, concentrînd armata pe Dunăre, în zona Olteniei.

În acest context de evenimente, la 9 mai 1877, Adunarea Deputaților a proclamat, la București, independența de stat a României. În același timp s-a anunțat starea de război a României împotriva Turciei. „De la o margine la alta a țării — scria în memoriile sale T. Văcărescu — toate inimile sînt

³ „România în războiul pentru independență”, 1877 — 1878. Ed. Militară, București, 1977, pag. 85 — 88.

cuprinse de nespus entuziasm. Autoritățile și corpurile constitutive, orașele, satele, cătunele, toți într-un cuvânt, de la mic la mare, se rostesc gata de orice jertfă pentru a susține cu toate bunurile națiunii, cu aurul și sîngele ei, libertatea și neatinerea patriei”⁴.

Independența României decretată în mai 1877 și consfințită cu prețul a nenumărate jertfe în războiul antiotoman, aparține în primul rînd orașelor satelor, și cătunelor, maselor largi populare, care „se rostesc gata la orice jertfă”. De aceea a vorbi despre independența României, cucerită în 1877, se cuvine a sublinia în primul rînd rolul poporului, rolul maselor care au constituit temelia de granit a independenței. Masele au înțeles că scuturarea jugului otoman reprezintă propria lor cauză.

Războiul din 1877, legat atît de strîns cu năzuințele de independență ale maselor, a fost un război cu adevărat popular. Muncitori, țărani, intelectuali, tineri și vîrstnici, care nu erau încadrați în unități militare, s-au oferit voluntar să lupte pentru cauza independenței patriei. Țăranii care au alcătuit cea mai mare parte a oștirii, au sprijinit cu toată dăruirea aprovizionarea frontului, trecerea Dunării, transportul munițiilor și armamentului.

Intelectualii, începînd cu scriitorii, savanții cei mai de seamă, și terminînd cu învățătorii satelor au fost adevărați creatori ai entuziasmului popular. Medicii, inclusiv studenții au mers pînă în primele linii ale fronturilor, au asigurat asistența sanitară a spitalelor de pe malul Dunării și din principalele orașe ale României în care au fost îngrijiți mii de ostași români și ruși, răniți în război.

În istoria și în memoria poporului român războiul din 1877 a rămas ca război al independenței. Este o titulatură sacră pentru noi. Pentru Rusia a fost războiul antiotoman cu precedentele și urmările știute.

În cazul României — fără a exclude nici un moment existența armatei Rusiei de circa 200 000 ostași, a armatei române de circa 100 000, avînd în sudul Dunării peste 50 000 —, acest război este legat, indisolubil de cucerirea independenței de stat.

Pentru popoarele subjugate, din sudul Dunării, pentru bulgari, sirbi, macedonei, muntenegreni, albanezi, greci și ramuri ale românilor prezente insular, războiul se înscria ca un eveniment decisiv al scuturării jugului otoman, toți participînd cu cîteva zeci de mii de voluntari, în grupuri mai mici sau mai mari, uneori organizați în unități armate.

*

România s-a afirmat nu numai ca o forță militară, aliată printr-un tratat cu statul rus pentru a crea coaliția ruso-română în războiul contra Turciei, ci și prin sprijinul efectiv dat popoarelor din Balcani spre a-și organiza unități armate. Scriind despre situația grea, de secole, a popoarelor aflate sub jugul otoman și rolul poporului român în sprijinirea lor Nicolae Iorga remarcă: „Atunci, eram singurii în genunchi în mijlocul celor căzuți la pămînt; în miinile noastre era măcar o spadă ruptă, de ale vecinilor atîrnau lanțuri seculare...

⁴ T.C. Văcărescu „Luptele românilor în rezelul din 1877—1878“, București, 1887, pp. 61—62.

Eram singurii care aveam domni creștini; vasal cum era, scaunul domnilor noștri era un Tron pe baldachinul căruia strălucea crucea. La noi sunau în voie clopotele bisericilor și treceau în voie steagurile oștilor”⁵.

Ospitalier azil pentru mii și mii de sirbi, bulgari, macedoneni care s-au adăpostit la nord de Dunăre, poporul român a înțeles prietenește, uman, deschis, fără alte scopuri, că ajutorarea popoarelor vecine este o cauză comună a libertății. Pe pământul românesc și-au găsit adăpost, numeroși reprezentanți ai popoarelor vecine care luptau pentru libertate națională și democrație. Grecii încă din secolul XVIII, ca și sirbii și bulgarii, ungurii, polonezii, slovacii, cehii după revoluțiile de la 1848 și după mișcările de eliberare națională, revoluționarii ruși în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, au găsit la poporul român un adăpost frățesc și sigur.

„Grecii nu pot uita niciodată, că își datorează libertatea și existența, ca stat contemporan — spunea prim ministrul Greciei, Caramanlis, în 1975 — , luptei care a început tocmai pe acest teritoriu , al României... Românii care și-au vărsat singele pentru a ajuta la creșterea arborelui libertății grecești sînt numeroși”... Sugestiv, cu peste un secol în urmă Heliade Rădulescu scria despre Grecia: „Cînd fiii tăi rătăceau în lume, fără patrie și familie, România le deschidea sinul, le dădea adăpost. Limba ta degenerată chiar în sinu-ți... găsea azil și onoruri pe pământul meu natal”⁶. Nicăieri în altă țară grecii, atît de crunt asupriți de către străini, nu au cultivat cu așa persistență valorile școlii elene, fiind ajutați de domnitorii și dregătorii țărilor române să creeze adevărate academii în limba nemuritoarei Elade. Școală în limba lor au creat și sirbii și bulgarii, ca și alte popoare asuprite de către Semilună și care aveau în România adevărate centre de tipărire și răspîndire a propriilor culturi. După 1848 se va intensifica sprijinul dat mișcărilor revoluționare eliberatoare. „Nu pot să nu amintesc cu profundă recunoștință de ospitalitatea pe care poporul român — spunea Todor Jivkov — a acordat-o revoluționarilor noștri, luptătorilor pentru eliberarea națională a poporului bulgar”. Președintele Sobranei bulgare Z. Stoianov, la sfîrșitul secolului trecut, scria: „Timp de o jumătate de secol, de-a lungul unor vremi teribile pentru noi, privirile poporului bulgar nu au încetat să se îndrepte spre malul stîng al Dunării... toți cei care nu puteau trăi și respira în Bulgaria aservită au trecut în sfînta Romînie”⁷.

Independența României reprezenta o mare cucerire a poporului român, dar era, în același timp, un moment de progres, de ascensiune a luptei tuturor popoarelor din această parte a Europei, pentru eliberarea națională de sub jugul imperiilor asupritoare.

*

Războiul din 1877 și cucerirea independenței constituie fapte de istorie nemuritoare pentru întregul popor român, fiind salutate cu entuziasm și de către milioanele de români din provinciile aflate sub stăpînire străină. Ei

⁵ N. Iorga — „Luptele românilor cu Turcii de la Mihai Viteazul încoace”, București, 1898, pp. 45—46.

⁶ I.H. Rădulescu — „Suvenire și impresii ale unui proscris”, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1975, p. 88.

⁷ N. Copoiu, „Anale de istorie”, nr. 2/1977.

vedeau în independența României actul suveranității naționale, al politicii proprii națiunii, care deschidea imediate perspective progresului țării și întregirii sale.

„Putem spune — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în expunerea de la centenarul independenței — că fără cucerirea independenței din 1877 nu ar fi fost posibilă nici realizarea statului național unitar în 1918”⁸.

Esența progresistă, revoluționară a acestui proces de unitate națională a fost profund înțeleasă de către românii aflați sub jug străin. De aici, și sprijinul acordat luptei pentru independență, sprijin manifestat prin cele mai felurite forme.

„Gazeta Transilvaniei” surprindea în câteva cuvinte o mare istorie a întregului nostru popor, aflat atunci în pragul unui viu examen al afirmării sale: „Cauza ostașului român e o cauză generală română, victoria lui e a întregii națiuni”.

La nord de Carpați, din vestul și nord-estul țării românii priveau spre București și așteptau, în primăvara anului 1877, o primăvară a eliberării și unității întregului popor.

Din Brașov, Alba, Bistrița, Sibiu, Făgăraș, Cluj, din părțile bihorene și bănățene, din orașele, târgurile, satele Maramureșului și Bucovinei, au pornit nenumărate mărturii ale solidarității cu actul proclamării independenței și al prezenței cu arma în mână spre a-l consfinți.

Războiul României, împreună cu Rusia, contra imperiului otoman a amplificat mișcarea de eliberare națională a românilor, acționînd atunci sub semnul marelui comandament istoric — independența. Românii de pretutindeni se simțeau totuna în aceste momente de supremă încordare și independent de provincia în care se aflau socoteau că trebuie să-și dea contribuția la victorie.

„Descendenții vechilor noastre legiuni, românii, se luptă astăzi cu eroism pe țărmul Dunării pentru independența lor, — scria Giuseppe Garibaldi — îmi pare că este bine a face să se audă o aplaudare din capitalele vechii lumi și a Italiei întregi, îndreptată valoroaselor noastre rude”. Aceste gînduri, marele conducător revoluționar le-a plămădit și din cunoașterea preocupărilor active ale intelectualilor români, din arcul Carpatic, aflați la studii în Italia și de la acei care acționau ferm împotriva jugului austro-ungar. Aceștia erau exponenții unei stări de spirit proprie acelei populații românești asuprite din imperiul habsburgic, remarcați pentru aspirațiile și lupta lor de eliberare.

Strălucitoare pentru istorie sînt paginile înscrise de masele populare din provinciile românești aflate sub ocupație străină, mase care au dat un sprijin din cele mai necesare României aflată într-o încețare de forțe militare cum nu mai cunoscuse din epocile de glorie ale lui Ioan de Hunedoara, Ștefan cel Mare sau Mihai Viteazul. Sînt impresionante dovezile de solidaritate națională, spiritul de frăție pe care le-a manifestat populația românească din provinciile asuprite, venind cu contribuții din cele mai diferite după posibilitățile sale și folosind mijloacele existente, în condiții grele, cu distanțe uriașe și piedici din partea autorităților opresive, care păreau de netrecut.

⁸ Nicolae Ceaușescu — Expunere prezentată la Sesiunea solemnă consacrată centenarului independenței de stat a României — pag. 25.

De la sume mici de bani ale școlarilor, la cămăși și încălțări pentru oșteni, de la medicamente, bandaje și instrumente sanitare la mari sume de bani și convoaie cu colete de veșminte, românii de peste Carpați au ajuns să fie prezenți, prin mulți cutezători luptători, pe fronturile victoriei antiotomane.

Femeile din Transilvania, Banat și Bucovina au dovedit în acele momente că sînt demne urmașe ale virtuților romane; ele s-au găsit în primele rînduri pentru colectarea donațiilor, ofrandelor cum li se spunea, pentru armata României⁹. Femeile din Țara Birsei, din Apuseni, din Țara Hațegului, de pe Valea Mureșului și din părțile Timișului și ale Sucevei au constituit comitete de ajutorare, au alcătuit echipe de lucru, pentru cusutul și confecționatul veșmintelor ce au fost trimise pe front. Comitetul Executiv al Societății femeilor din Sibiu în apelul din prețioasă declarație de independență sublinia: „În fața conflagrațiunii din Orientul Europei, conflagrațiune ce are să atingă și a atins pe frații și surorile noastre din România, noi, conduse de simțul inimii noastre și inspirate totdeauna de instinctul sublim al umanității, nu putem sta indiferente la aceea ce frații și surorile noastre și singele nostru vor avea de îndurat în această mare dramă ce se prepară și a început deja pe frumoasele, istoricele și de vechi sînge fumegînde țărmuri ale Danubiului”¹⁰. Comitetul femeilor din Sibiu a fost inițiatorul unei ambulanțe de Cruce Roșie care va merge pe front în apropierea diviziilor românești. Societatea „Arboroasa” din Bucovina, a pus la dispoziție sumele de bani strînse de la mii și mii de locuitori spre a procura armament și echipament militar grupurilor de studenți bucovineni ce se înrolau voluntar în armata războiului de independență a României. Alături de numele Mureșanu, Grozea, Măcelariu, Brediceanu, Pop și ale altor români luptători pentru cauza națională, se află sute de mii de români, din așezările transilvane, anonimi ca nume, dar care s-au aflat împreună cu Țara, au vibrat la încordarea sa și au sprijinit, sub dura stăpînire străină, victoria poporului căruia aparțineau.

Scrisoarea căpitanului Moise Groza către Aureliu Mureșanu releva starea de spirit a armatei române în ajunul intrării în război: „Așteptăm ca fiecare moment să ne dea semnalul în urma căruia armele bravilor români să desțepțe toată Europa și mai mult pe acei care de veacuri nu au vrut sau nu le-a convenit a ne vedea liberi și independenți...”¹¹.

9 mai 1877, cînd a fost proclamată independența de stat a României a fost sărbătoare pentru românii din toate regiunile. Intrarea țării în război a fost salutată cu entuziasm și mari nădejdi de eliberare apropiată și de către românii de la nord, est și vest de Carpați. Victoriile de la Plevna, Rahova, Smîrdan aparțin și populației românești din provinciile subjugate, care au ajutat, în acele vitrege condiții, ca armata română să fie mai bine echipată și înarmată. Aparține victoria și acestei populații inclusiv prin participarea nemijlocită a multor voluntari care în grupuri au trecut granițele spre a lupta cu arma în mînă în tranșeele națiunii pentru asaltul redutelor otomane și victoria independenței românești. „Românii au dovedit că sînt adevărați

⁹ E. Georgescu „Mișcarea democratică și revoluționară a femeilor din România” Ed. „Scrisul românesc”, Craiova, 1975, p. 25.

¹⁰ „Gazeta Transilvaniei” din 8 mai 1877.

¹¹ „Magazin istoric” nr. 11 din noiembrie 1976, p. 30.

urmași ai străbunilor, că știu să apere o cauză, că sînt un popor de bărbați. Și astăzi nimeni nu mai cutează să deosebescă pe români de români: fie oriunde în Muntenia, în Moldova, în Ardeal..." — scria presa vremii¹².

Independența României a fost declarată în capitala țării, la București, consfințită prin victoria războiului antiotoman și impusă prin unitatea de voință și acțiune a întregii națiuni. Puterile europene, care se erijau în diriguitoare ale destinului popoarelor, s-au găsit în fața unui popor român cu aceeași unitate de simțire, de voință și de acțiune pentru a-și cuceri drepturile cu prețul oricăror sacrificii.

La aniversarea mărețului eveniment al independenței, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia învățămintele profunde pe care istoria națiunii noastre le-a înscris: „Greutățile prin care a trecut poporul român, adversitățile pe care le-a înfruntat, precum și victoriile pe care le-a cucerit în momentele de răscruce ale existenței sale demonstrează în mod incontestabil că un popor hotărît să-și apere glia, libertatea și nealinierea, decis să nu precupețească nimic pentru a-și afirma drepturile inalienabile, pentru a-și cuceri un loc demn sub soare, nu poate fi înfrînt și ingenuchiat de nimeni și de nimic niciodată! Chiar dacă el poate suferi înfrîngeri vremelnice, chiar dacă un timp forțele agresoare se dovedesc superioare, pînă la urmă el nu poate fi oprit din drumul său, victoria cauzei sale nu poate fi împiedicată și, mai devreme sau mai tîrziu, acel popor va ieși triumfător în lupta sa dreaptă”¹³.

*

Învățămintele istoriei sînt sacre pentru poporul român. A suferit prea mult, a înfruntat prea mari vicisitudini pentru a privi altfel decît cu toată răspunderea istoria sa în contextul internațional și a defini, cu fiecare etapă, obiectivele fundamentale care să asigure consolidarea libertății, independenței, unității sale precum și dezvoltarea economică, socială, culturală care să-i întărească prezența activă la patrimoniul civilizației lumii.

Sensurile contemporane ale independenței popoarelor s-au îmbogățit în acest din urmă veac, dobîndind valori care obligă atît la aprofundata cunoaștere a trecutei lupte pentru independență, a momentului cuceririi acestei independențe dar și a consolidării acesteia spre a fi pivot al descătușării energiilor creatoare ale poporului pe noi trepte de civilizație.

Acordarea învățămintelor istoriei cu istoria contemporană este un imperativ al maselor făuritoare de istorie, al personalităților conducătoare, al celor care scriu și trebuie să scrie cu desăvîrșită responsabilitate despre trecutul și prezentul popoarelor spre mai deplina lor înflorire, în viitor.

Într-o lume ca a noastră, de sfîrșit al mileniului doi, — cînd orientarea spre viitor este dominată prin tot ceea ce înseamnă civilizație, progres, mutații cu mari prefaceri economice — politice — cu o impetuoasă revoluție tehnică și științifică -- istoria drumului parcurs de popoare pînă în această fază dobîndește valori deosebite. Sumum-ul fantastic de experiență umană,

¹² „Telegraful român” din 29 decembrie 1877.

¹³ Nicolae Ceaușescu, Op. cit., p. 21.

acumulat de popoare este ridicat prin istorie de la o înmagazinare cantitativă la o știință axiologică, ale cărei valori au profunde semnificații și concluzii pentru progres și civilizație.

Concluzia istoriei lumii, la finele veacului douăzeci relevă capacitatea popoarelor de a se dezvolta libere, de a-și valorifica potențialele materiale și spirituale și a contribui toate la un nou salt al civilizației omenirii. Ne aflăm într-una din cele mai mari deschideri ale istoriei omului de când durează el pe pământ, asaltînd universul prin depășirea condiției Terrei.

Istoria drumului parcurs de omenire ne obligă, ne dă responsabilități funciare pentru tot ce întreprindem în beneficiul istoriei în curs de făurire de către contemporani și urmași.

Istoria este o componentă fundamentală a prezentului și viitorului. A face abstracție de ea înseamnă a pauperiza grav substanța eforturilor omenirii spre neconținutul progres care îi este propriu. Această legitate a progresului intrinsec societății omenesti implică o așezare a activității umane multilaterale în cît mai deplină concordanță cu sensurile devenirii lumii. Astfel raportăm contemporaneitatea și prognoza actelor economice, sociale, politice la dialectica istoriei, cu trecut, prezent și viitor. Fără această raportare calitativă arbitrarul se manifestă pronunțat și primejdios, ieșind din sfera legității, a procesualității transformărilor innoitoare ale omenirii.

Imprevizibile structuri superioare va cunoaște societatea viitoare și acestea vor putea fi cu atît mai bine așezate în folosul omenirii întregi, cu cît le vom lua în stăpînire acum fără a fi robii unor canoane, foste magistra vitae acum o sută sau cincizeci de ani, sau strangulați de malformațiile de Quasimodo pe care, războiul rece, le-a dat omenirii, pînă de curînd.

Răspunsurile pe care le dăm azi, în contemporaneitate, cuprind în ele viitorul popoarelor și al condiției umane.

Istoria României este concludentă pe durata sa milenară pentru înțelegerea diversității de valori cu care popoarele și-au înscris aportul la civilizația lumii, mai intens sau mai puțin intens, în zone de timp mai îndelungate sau mai restrînse. Apelul la istorie este făcut cu fața spre viitor.

Istoria cuceririi independenței României nu este un argument solitar pentru drepturile popoarelor la nestîngherită dezvoltare. Este numai o filă din marea carte a luptei de eliberare a popoarelor pe care secolele al XVIII-lea și al XIX-lea au deschis-o pentru numeroase țări din Europa, America, Asia, Africa și în care s-au înscris încă multe pagini scîldate în sînge, în secolul al XX-lea.

Sensurile politicii marilor puteri, — îndeosebi din Evul Mediu începînd, cu extinderi economice, coloniale și militare, — evidențiau desfășurarea unei curse neîntrerupte pentru supremație prin subordonarea cît mai multor popoare. Eșichierul politic european în timpul prezenței imperiului otoman pînă în inima continentului arată existența cîtorva piese grele care manevrau politica de „echilibru“ a țărilor statelor, cu facerea și desfacerea unor strănii alianțe, adesea salvatoare pentru Turcia și profund dăunătoare popoarelor lipsite de independență.

Mobilurile creerii imperiilor coloniale se află în furibunda cursă de îmbogățire a cîtorva state pe seama bogățiilor și a trudei multor popoare pașnice,

neconținut asupra și împinse la subdezvoltare. Aur și sclavi — după cum concluziona Marx — era stigmatul începuturilor colonialismului care a durat o jumătate de mileniu.

În contemporaneitatea noastră omenirea abia începe să afle istoria terifiantă a colonizării. Generațiile prezente și viitoare nu se vor mai găsi în fața aceleiași abilități mistificări, care de două secole a cimentat în favoarea marilor puteri, stări de atrocitate exploatare și asuprire în nonsens flagrant cu exigențele independenței și progresului condiției umane.

Când Spania, Portugalia, Olanda, Anglia și Franța puneau temeliile imperiilor coloniale din Asia și Africa, în Carpații Europei, un popor își încorda la maximum energiile spre a-și menține libertatea și a înfrânge armile imperiului otoman.

Nu am știut prea multe veacuri epoci de liniște spre a dura satele și drumurile și legile pământului nescrise și pe acelea scrise și cnezatele și voievodatele. Le-am durat adânc pe toate și au înflorit nu o dată în spatele scuturilor, cu riuri de sînge, siguri că libertatea poporului este bunul cel mai de preț.

Independența este o „categorie” istorică al cărei sens a evoluat în epocile modernă și contemporană. Independența în contemporaneitatea noastră este însăși condiția progresului omenirii, ea nu se mai rezumă la statutul național al unei țări sau alteia; independența este principiul fundamental al raporturilor dintre toate țările pe magistrala civilizației superioare. Pentru multe popoare ale lumii ea s-a identificat cu libertatea poporului de a trăi, și crea fără asuprirea altor popoare, nu numai în ultimele două, trei secole ci de când se știu viețuind pe pământ.

Argumentele istoriei sînt suficient de numeroase spre a sublinia, la sfîrșitul secolului al XX-lea, drepturile popoarelor la libertate și independență, la o dezvoltare suverană. Negarea azi a conștiinței unității naționale a unui popor care nu a subjugat niciodată teritorii străine și care a plătit scump dreptul la păstrarea ființei naționale, constituie o perpetuare a concepțiilor unei epoci apuse. Galimatiile unor preținși istorici care încearcă să subestimeze dreptul la existență liberă a unor popoare constituite istoricește pe străvechile temelii și să ascundă adevărurile despre felul cum s-au format marile puteri mozaic reprezintă încercări de acreditare a unei politici revolte, cu tentă medievală¹⁴.

Pînă la începutul secolului al XX-lea, imperiul britanic, habsburgic ca și alte imperii, se intitulau sau se vroiau „țara în care soarele nu apune niciodată”. Germania intrată și ea în competiția marilor puteri, nu mai încăpea între hotarele naționale vizînd politica „Drang nach Osten” peste țările acestor arii sud est europene, dar și Germania „über alles”, care a dus la cel mai odios atentat la adresa independenței popoarelor, a civilizației lumii.

Avîntul luptei pentru independență națională a popoarelor asuprite a căpătat proporții nemaîntîlnite abia în deceniile din urmă. Dar marile puteri care și-au clădit „dezvoltarea” pe încălcarea libertății altor popoare, tot mai

¹⁴ Titu Georgescu „Argumente ale istoriei pentru o nouă ordine internațională”, Ed. științifică și enciclopedică, București, 1977, p.88.

încercă să susțină teza că independența poate fi complementară, să se nege chiar rațiunea acesteia. Pentru poporul român — ca și pentru zeci și zeci de popoare recent eliberate — independența este totul, ea se confundă cu rațiunea de a fi, de a viețui, de a crea și contribui la patrimoniul civilizației lumii.

*

Existența, la jumătatea secolului trecut, a unei națiuni, cu atributele sale de unitate și independență, într-o Europă pe care marile puteri nu o vedeau decît în hotarele zonelor de dominație stabilite prin Sfînta Alianță, era un fenomen revoluționar, care spîrgea tipare și contamina. Pentru că România și-a cucerit independența nu numai față de imperiul otoman, ci în raport, repet, cu toate puterile care își întemeiau politica pe dominație și rapt.

Independența din 1877 ca și unitatea națională, cucerite cu prețul atîtor sacrificii, s-au impus sub semnul durului impact, al unui popor care voia să se dezvolte liber, cu sălbateca goană a marilor puteri pentru alt gen de dominație decît cea de tip medieval. A fost deosebit de importantă „neatinerea” din 1877, dar pînă la o reală independență România a trebuit să străbată încă decenii de grele încercări, în care poporul a avut de înfruntat o altfel de strivire a libertății și suveranității sale, din partea marilor puteri, imperia-liste de data aceasta.

Lupta pentru consolidarea independenței a fost o componentă fundamentală a mișcării democratice, revoluționare, muncitorești. Mișcarea socialistă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea a văzut în cucerirea independenței din 1877, o victorie populară.

Gazeta „Socialistul” saluta prezența armatei române în războiul antio-toman, ca un act istoric care trebuia sprijinit de toată populația României. Partidul marxist al muncitorimii din România, creat în 1893, sublinia în programul său două idei cardinale: „lupta pentru desființarea oricărei inegalități politice și economico-sociale, neegalității de sex, rasă, națiune, religie” și „Națiunile nu se vor desființa, ele vor propăși, conlucra pentru binele omenirii¹⁵”. Cu o asemenea mișcare muncitorească, avînd la temelie concepțiile socialis-mului științific, forțele revoluționare din România au luptat, la sfîrșitul seco-lului trecut și începutul secolului al XX-lea pentru a consolida independența țării, pentru a o face trainică. Partidul muncitorilor a dezvăluit cu perseve-rență primejdia care o reprezenta pentru independența României, ofensiva monopolurilor apusene pentru acapararea bogățiilor și îndeosebi a petro-lului nostru.

Mărturii ale vremii vin să probeze încă o dată perenitatea conștiinței libertății și independenței naționale. La scurtă vreme după războiul din 1877-1878, o seamă de militanți socialiști au dat expresie concepțiilor înaintate privind independența națională și locul ei în dezvoltarea și accesul tuturor popoarelor la civilizație. Revista socialistă „Drepturile omului” scria: „Ade-vărul, tristul adevăr este că puternici stăpînitori ai lumii se joacă de-a min-gea cu micile popoare, că harta Europei se modelează, se preface, se refor-

¹⁵ Documente din istoria mișcării muncitorești din România, 1893 — 1900, Ed. Politică, București, vezi Programul PSDMR.

mează după cum le convine celor câțiva arbitri ai omenirii” Cărturarii români concluzionau despre 1877 scriind: „Nici Rusia, nici Anglia, nici Austria și în fine, nici un stat european să nu lăcomească a lua vreo palmă din pământul turcesc, ci acesta să rămână întreg populațiilor respective care fiind destul de coapte pentru a exista de sine, să se lase a se constitui în state independente după principiul de naționalitate.....”. „Poporul român are o legitimă aspirațiune la individualitatea și independența naționalității sale, e aspirațiunea aceasta fundată pe omogenitatea elementului; pe baza serviciilor sale din trecut prestate în favorul Europei și al omenirii, pe baza caracterului și patriotismului său milenar și, în fine, pe baza acelui gigante principiu ce a început a reformă statele Europei, adică principiul naționalității...”¹⁶.

Lupta pentru libertate națională era departe de șovinismul agresiv, crotitor pe care poporul român l-a condamnat întotdeauna. Socialistul C. Bacalbașa exprima acest adevăr acum un veac referindu-se la cucerirea independenței: „Sintem români și patrioți pînă la marginea aceea care este încă necunoscută șovinismului — și patriotismul nostru, legitimat prin robia veacurilor trecute, cit și prin greutatea ce au neamurile mici de a trăi în mijlocul arsenalului european, de a nu-și manifesta ființa nici prin lovituri aduse drepturilor neamurilor străine, nici prin revendicări care ar fi mai mari decît permit dreptatea și adevărul istoric... Vom cere necurmat ca drepturile omului, ca și drepturile neamurilor să fie recunoscute și puse la adăpostul loviturilor vrășmășești”¹⁷.

Scriitorul Al. Beldiman aprecia cucerirea independenței ca un mare pas înainte în istoria României care se cere întărit cu fapte noi, de consistență în raport cu celelalte țări. „Pentru a izbuti în politica internațională, o nație mică trebuie să fi arătat valoarea ei, trebuie să fie respectată, trebuie să inspire lumii interes și încredere, trebuie să fi dovedit că este un factor pozitiv și real în cumpăna lucrărilor”¹⁸.

Istoria a înscris multe file frumoase ale afirmării mișcării socialiste muncitorești în lupta pentru cauza independenței și unității naționale. Aceeași istorie stă mărturie creeri Partidului Comunist Român din rădăcinile poporului cu puternice tradiții pentru apărarea independenței și suveranității patriei.

Partidul Comunist Român a înțeles că forța independenței țării stă în propășirea democratică, în tăria maselor populare și în primul rînd a mișcării muncitorești. Slăbirea mișcării revoluționare, democratice, însemna nu numai ofensiva forțelor reacțiunii dar și creșterea pericolului de pierdere a independenței naționale.

În ajunul celui de al doilea război mondial independența României era grav amenințată. Germania nazistă avea tentaculele întinse asupra țării noastre, înglobînd-o în programul de dominare a estului și sud-estului Europei. În asemenea momente partidul muncitorilor, adresîndu-se poporului, se dovedește încăodată la înălțimea misiunii sale istorice. Partidul Comunist Român declara: „comuniștii vor lupta cu arma în mînă pentru apărarea inde-

¹⁶ Antologia gîndirii social-politice revoluționare și democratice românești Ed. Politică București 1975 p. 101

¹⁷ „Drepturile omului” din 8 septembrie 1885

¹⁸ Antologia gîndirii social-politice p. 106

pendenței. Uniți-vă cu toții într-un singur front” — sau în altă chemare: Existența neamului românesc ca națiune, existența României ca țară independentă sint în joc“.

„Poporul român își va mobiliza toate slăvitele sale tradiții de luptă pentru independență și în frunte cu proletariatul său, va sări la arme pentru a respinge pe cotropitorii imperialiști de sub semnul crucii încirgite hitleriste și al coroanei habsburgice horthyste, spre a-și apăra existența. Forțele poporului vor lăsa fără milă pe acei care s-au făcut uneltele dușmanului națiunii“. Aceste unelte, împotriva voinței poporului, au împins vremelnice țara în alianță cu dușmanul națiunii, încălcând grav independența, suveranitatea României și tirind-o trei ani într-un război urit de popor.

Nu întâmplător, documentul fundamental al P.C.R. — Platforma rezistenței antifasciste din septembrie 1941 era intitulată „Pentru independența și libertatea României“.¹⁹

Poporul român a știut, în momente decisive pentru existența și viitorul lui, să realizeze supreme încordări ale energiilor patriotice. Cutezător ferm și sigur pe drepturile sale istorice, și-a impus voința unității și independenței naționale, zădărniciind multe planuri cotropitoare agresive și mai puțin agresive.

O asemenea încordare a fost realizată în august 1944 când România s-a salvat. Răspunderea națională pentru salvarea independenței patriei și-a asumat-o cel mai democratic și mai revoluționar partid — Partidul Comunist Român²⁰.

August 1944 a dat noi sensuri independenței României implantând-o în granitul democrației, al contopirii maselor cu țelurile revoluționare pentru transformarea radicală a societății,

De la lozinca P.C.R. „Totul pentru front, totul pentru victorie!“ — cu care poporul întreg era chemat să-și dea contribuția la zdrobirea Germaniei hitleriste, fiind prezentă cu peste o jumătate de milion de ostași pe frontul antihitlerist și pînă la Conferința de pace — este concentrată o epocă de neconținută bătălie pentru respectarea drepturilor suverane ale poporului român și afirmarea independenței naționale în noua conflagrație postbelică. Nu a fost ușor, sacrificiile au fost mari din partea poporului, cu zeci și zeci de mii de eroi căzuți pe front, cu alte zeci de mii răpuși de foamete în anii de cumplită secetă, 1946—1947, cu o națiune întreagă supusă presiunilor puterilor imperialiste, care nu se împăcau cu pierderea din hinterlandul lor a unei țări atât de bogate.

Bogăția României trebuia să intre cu adevărat în stăpînirea poporului. Aceasta era decizia fermă a Partidului Comunist Român, care înfrătea luarea în stăpînire de către masele muncitoare a bogățiilor, a economiei țării cu sensurile contemporane ale independenței reale.

Independența se așeza pe temelii mereu mai solide, an de an, pe măsura succeselor revoluției și înaintării în construcția socialismului. cumulînd tot ce au înfăptuit generațiile trecute pentru libertatea și unitatea națională. Revoluția populară și socialismul vor ridica independența la rang suprem între principalele atribute ale politicii Partidului Comunist Român.

¹⁹ Documente din istoria PCR, PCR, 1917—1944, Ed. P.L.P., București, 1952 — vezi Platforma din 6 septembrie 1941.

²⁰ Titu Georgescu, „Între două revoluții“. Ed. „Serisul românesc“, Craiova, 1974, p. 335.

Sintem depozitarii unei experiențe pline de învățăminte pentru ceea ce înseamnă lupta pentru independență, pentru consolidarea sa, pentru a o face să fie reală și verigă principală în stare să tragă după sine o dezvoltare impetuoasă a economiei, culturii, democrației a nivelului de trai, în genere a unei civilizații superioare. La rindul său această dezvoltare constituie contraforturi ale independenței.

Atașamentul neclintit al poporului la cauza independenței și suveranității are firesc adîncimi, cu izvoare „în zilele veacurilor”, cînd pierderea libertății era totuna cu pierderea ca neam, iar lipsa unității țării era terenul cel mai potrivit pentru subjugarea poporului. Acest atașament dobîndește valori noi și înălțimi odată cu ieșirea României la limanurile istoriei, cînd coeziunea de țeluri ale Partidului conducător și ale unui popor de peste douăzeci de milioane, și-a găsit expresia în Programul dezvoltării patriei pe noi culmi de civilizație și progres.

Independența în contemporaneitatea noastră are sensuri superioare, respingînd autarhismul și situîndu-se ca forță de propulsie a națiunii socialiste, suverane, în aria statelor socialiste, a popoarelor eliberate, a tuturor țărilor care acționează într-o largă solidaritate internațională. O Românie independentă și puternic dezvoltată economic reprezintă un suport din cele mai sigure ale internaționalismului socialist și o forță reală a ofensivei tuturor popoarelor împotriva imperialismului, a nedreptei ordini internaționale impuse de marile puteri.

Concepția contemporană românească privind independența rezultă din întregul program intern de dezvoltare multilaterală a națiunii socialiste și din politica externă promovată cu perseverență.

Pornind de la analiza profundă a societății omenеști contemporane și eliberat de claustrări dogmatice, Partidul Comunist Român face cunoscută tuturor țărilor, guvernelor și partidelor, optica realistă a viitorului imediat care să dea tuturor popoarelor suverane și independente accesul la trepte superioare de civilizație

Ideile cardinale ale concepției Partidului Comunist Român, subliniate de secretarul său general Nicolae Ceaușescu, departe de a fi doar viziuni teoretice, sînt dublate de o consecvență politică pentru promovarea acestei concepții în practica socială, în viața internă și internațională.

Exprimînd poziția cu care se înscrie România socialistă în rezolvarea marilor probleme ale lumii, pentru un viitor de prosperitate al tuturor popoarelor, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „O cerință impetuoasă a timpurilor noastre este generalizarea în viața internațională, în realitățile dintre state a principiilor deplinei egalități în drepturi, respectării independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, ale nerecurgerii la forță și la amenințarea cu forță în raporturile internaționale. Acționînd în acest spirit, să facem totul pentru ca minunatele cuceriri ale științei și cunoașterii umane să servească progresului, bunăstării și civilizației popoarelor, cauzei păcii și fericirii oamenilor pe pămînt. Astfel vom asigura promovarea unor relații noi, a unui umanism nou, care să asigure popoarelor posibilitatea de a-și afirma multilateral geniul și forțele creatoare într-un climat de prietenie și colaborare”.

Programul P.C.R. relevind dominantă politiciei externe a României socialiste precizează o conduită fermă: „la baza relațiilor internaționale ale României vom așeza neabătut principiile egalității în drepturi, respectului, independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc”. Sub acest crez — subliniat în toate principalele documente ale conducerii Partidului nostru, relevat în toate cuvântările tovarășului Nicolae Ceaușescu din țară și de peste hotare — independența se înscrie ca o componentă fundamentală a politiciei națiunii noastre socialiste. Ea este organic întrepătrunsă cu acele obiective decisive pentru viitorul popoarelor, fără de care nici socialismul nu și-ar realiza substanța și nici dezvoltarea generală în bună înțelegere a popoarelor nu ar fi posibilă.

„Experiența istorică demonstrează că o conlucrare trainică nu se poate realiza decât pe baza deplinei egalități între națiuni și state, a respectării intereselor naționale ale fiecărui popor”²¹. Nesocotirea independenței și suveranității naționale, negarea rolului națiunii în etapa contemporană, tendința de a desființa statele naționale, toate duc la frinarea avântului creator, novator al popoarelor, care se găsește înscrise într-o impetuoasă afirmare eliberatoare și democratică.

La Congresul sindicatelor în aprilie 1976, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „Ignorarea salvărdării independenței naționale, acceptarea încălcării suveranității poporului căruia îi aparține clasa muncitoare, Partidul Comunist, sint sinonime în ultimă instanță cu abdicarea de la principiile revoluționare marxist-leniniste, de la misiunea încredințată de istorie comuniștilor, cu alunecarea pe panta cosmopolitismului și nihilismului național. Este foarte edificator în această privință modul în care definea poziția arătată mai sus V. I. Lenin în lucrarea sa „Despre mindria națională a velico-rușilor”: „Nimeni nu este vinovat că s-a născut rob, dar robul care nu numai că nu aspiră la libertatea proprie, ci se apucă să-și justifice robia și s-o suleme-nească... un asemenea rob este un slugoi și o lîritură, care stîrnește un sentiment de repulsie, de indignare și dispreț”.

„Este greu să găsești alte cuvinte — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — mai plastice și mai potrivite decât cele folosite de Lenin pentru a caracteriza profilul celor ce-și reneagă poporul, care sint dispuși să-și sacrifice independența și suveranitatea”²².

Națiunea care a început să apară pe scena istoriei în ultimele două secole, abia se află în etapa generalizării sale. Dezvoltarea plenară a națiunilor se va afirma în condițiile dezvoltării egale, libere, suverane, independente a tuturor, iar în diversitatea de particularități care le aparțin prin schimburi, colaborări, interferențe, se va ajunge la un salt epocal al civilizației omenirii.

Națiunile sint tinere. Majoritatea statelor naționale independente nu au nici o jumătate de secol, unele doar cîțiva ani, altele continuă să lupte spre a-și afirma entitatea. Acestea toate trebuie să se „așeze”, să se consolideze și apoi să se poată afirma plenar. A ține seama de aceste realități istorice contem-

²¹ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Ed Politică, 1975.

²² Nicolae Ceaușescu, Știința, aprilie, 1976.

poranc este un imperativ al independenței popoarelor, popoare care cu cît își vor afirma mai deplin suveranitatea, cu atît vor veni în marea arenă a civilizației omenirii cu propriile tezaure de creație, cu forțe noi de propulsare economică, științifică și culturală. Independența statelor mici, mari, mijlocii este unul din factorii decisivi la contribuția „interpares”, de o mare diversitate pe care o reclamă contemporaneitatea pentru o nouă ordine internațională. Cu cît va fi mai reală, mai respectată independența popoarelor, cu atît mai mult lumea va cunoaște binefacerile colaborării, dezvoltării generale și condiției umane.

În concepția Partidului Comunist Român aparține socialismului, națiunilor de tip socialist, un asemenea viitor al civilizației. Pînă la aceste culmi atît în perioada construcției socialiste, cît și în societatea comunistă, pentru multă vreme națiunea și statul național au de jucat un rol de mare însemnătate. În această perioadă istorică de dezvoltare a societății omenesti pe o treaptă superioară, întărirea națiunii și a statelor naționale independente constituie o necesitate legică, obiectivă; acesta este un factor primordial al făuririi cu succes a socialismului și comunismului.

La un veac de la cucerirea independenței de stat a României, poporul nostru, prin cele mai înaintate forțe progresiste, democratice, revoluționare, a dezvoltat conceptul teoretic despre independență intim desprins din practica eforturilor, a luptei etapă cu etapă pentru a ajunge la sensurile contemporane ale independenței oglindite în tot ce s-a construit în România; în tot ce se construiește în faza socialismului multilateral dezvoltat și în tot ceea ce Programul jalonează pînă la începutul noului mileniu.

A fi stăpîn în casa proprie, a o gospodări azi cu bune roade și mâine — mai bune, este un imperativ al contemporaneității și al viitorului, dar și un învățămînt al trecutului pe care îl includem în tot ce făurim și vom făuri ca țară independentă, ale cărei creații se adaugă tezaurului de civilizație al omenirii.

La un veac de la cucerirea independenței apar profetice cuvintele marelui bărbat al neamului Mihail Kogălniceanu, care la 9 mai 1877 arăta că voiam să fim independenți pentru că voiam să trăim viața noastră proprie.

Legăm, într-o înaltă conștiință socialistă, conceptul de independență de acela al unității naționale, al muncii și creației comune a tuturor celor ce viețuiesc pe pămînt românesc într-o înfrățire sedimentată în secole de istorie și întărită de virtuți comune ale poporului român și ale naționalităților conlocuitoare, maghiari, germani, sirbi și alții.

Conceptul de independență și acela de unitate națională se întrepătrund intim, fiind două atribute ale unui monolit, ele dîndu-și sens unul altuia. Pentru poporul nostru aceste două atribute nu pot fi despărțite. Cu asemenea principii fundamentale de existență ale unei națiuni nu se pot face tranzacții.

Astăzi, patria noastră se găsește în pas cu prefacerile omenirii sub cel mai autentic fond dialectic al devenirii societății, înscriind gîndirea noastră contemporană în logica istoriei cu trecut, prezent și viitor.

Fiecăruia dintre noi ni se cere, de această logică a istoriei, să fim contemporani cu lumea ce o schimbăm neconținut și în care sensurile categoriilor istorice se îmbogățesc, dobîndesc valori sporite, noi, cu rădăcini adînci.

Întîmpinăm o sută de ani de la cucerirea independenței cu simțămîntul profund al recunoștinței față de strămoșii care, cu sacrificii și jertfe uriașe, au apărut ființa națională a poporului au purtat steagul luptei pentru libertate, neatîrnare, pentru dreptate națională și socială.

Esența patriotismului, a devotamentului pentru independența țării stă în dezvoltarea unei Români socialiste, pe trepte superioare de civilizație — și — respinge orice asociere cu întărirea sa pe seama altor popoare, a hotărîrilor altor state. Hegemonismul a fost și este cu totul străin virtuților patriotice trecute și contemporane ale poporului român. A fi patriot înseamnă a respecta sentimentele naționale ale altor popoare, libertatea, și independența lor.

Partidul Comunist Român leagă organic promovarea principiului independenței și suveranității fiecărei națiuni de lichidarea subdezvoltării, a marilor decalaje de nivele. Noua ordine internațională promovată cu consecvență de România socialistă reprezintă nu numai lichidarea raporturilor de inegalitate ci și a dominației prin felurite forme, a încălcării brutale, sau rafinate a independenței naționale.

Independența tuturor statelor, respectarea suveranității statelor indiferent de mărime, constituie attribute sine qua non ale unei lumi a păcii și a avîntului de creație și civilizație al fiecărui popor în parte și al civilizației întregii planete. O asemenea concepție despre lume, de militantism istoric pentru un adevărat umanism respinge politica imperialistă, de dominație, de subordonare economică, de amputare a libertății naționale menite a menține ordinea vetustă, refuzată de istoria contemporană și ascensiunea popoarelor lumii spre o nouă eră de civilizație și progres.

„Nu trebuie să uităm nici un moment — spune a tovarășul Nicolae Ceaușescu în Tunisia — că mărimea unui popor nu se măsoară numai prin numărul locuitorilor sau prin forța militară de care dispune, ci în primul rînd prin capacitatea de creație, de gîndire“.

Națiunea noastră a înțeles clar locul decisiv pe care-l ocupă în contemporaneitate independența națională și, prin tot ce înfăptuiește, se manifestă fidel acestei înțelegeri superioare în pas cu virtuțile cerute de la homo sapiens spre hotarul dintre mileniul doi și trei

